

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI
I KORESPONDENCJI

Warszawa, 25 lipca 2022 r.

BADK.DPK.133.97.2022 GK

P10-43/22	Data wpływu petycji 14 czerwca 2022 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 20 lipca 2022 r.

PRAWA SKAZANYCH POZBAWIONYCH WOLNOŚCI
TEMAT
MOŻLIWOŚĆ POROZUMIEWANIA SIĘ OSADZONYCH
Z RZECZNIKIEM PRAW OBYWATELSKICH
PODCZAS NIEOBECNOŚCI OSÓB TRZECICH I BEZ KONTROLI

WNOSZACY PETYCJE: petycja indywidualna

Bogdan Gasiński.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zmiany art. 8 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy, w celu umożliwienia skazanym pozbawionym wolności porozumiewania się z Rzecznikiem Praw Obywatelskich podczas nieobecności innych osób i bez kontroli.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJE:

Autor petycji wnosi o umożliwienie skazanym pozbawionym wolności porozumiewania się z Rzecznikiem Praw Obywatelskich podczas nieobecności innych osób oraz aby rozmowy z tym podmiotem - podczas widzeń lub rozmowy telefoniczne - nie podlegałyby kontroli.

W petycji przedstawione zostało nowe brzmienie art. 8 § 3 Kodeksu karnego wykonawczego: „Skazany pozbawiony wolności może porozumiewać się ze swoim obrońcą, pełnomocnikiem będącym adwokatem lub radcą prawnym oraz przedstawicielem niebędącym adwokatem ani radcą prawnym, który został zaaprobowany przez Przewodniczącego Izby Europejskiego Trybunału Praw Człowieka do reprezentowania skazanego przed tym Trybunałem oraz Rzecznikiem Praw Obywatelskich, podczas nieobecności innych osób, a rozmowy z tymi osobami w trakcie widzeń i rozmowy telefoniczne nie podlegają kontroli”.

Autor petycji podkreślił, że wnioskowane zmiany są konieczne, gdyż obecnie skazany nie ma prawa odbyć rozmowy telefonicznej z Rzecznikiem Praw Obywatelskich nie podlegającej kontroli. Dodatkowo rozmowy te są limitowane czasowo i traktowane jako prywatne. Rozmowy są podsłuchiwane przez służbę więzienną.

Petytor uważa, że skoro art. 8b Kodeksu karnego wykonawczego daje Rzecznikowi prawo do rozmów ze skazanym podczas nieobecności innych osób, a art. 8a § 3 pozwala na prowadzenie korespondencji z Rzecznikiem bez cenzury, jeśli korespondencją jest też rozmowa telefoniczna, to niezrozumiałe jest dlaczego w art. 8 § 3 prawo kontaktu skazanego z Rzecznikiem zostało zakazane i podlega cenzurze.

STAN PRAWNY:

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2021 r. poz. 53 ze zm.), dalej „k.k.w.”, w art. 8 ust. 3 stanowi, że skazany pozbawiony wolności może porozumiewać się ze swoim obrońcą, pełnomocnikiem będącym adwokatem lub radcą prawnym oraz przedstawicielem niebędącym adwokatem ani radcą prawnym, który został zaaprobowany przez Przewodniczącego Izby Europejskiego Trybunału Praw Człowieka do

reprezentowania skazanego przed tym Trybunałem, podczas nieobecności innych osób, a rozmowy z tymi osobami w trakcie widzeń i rozmowy telefoniczne nie podlegają kontroli.

Korespondencja skazanego pozbawionego wolności podlega cenzurze i nadzorowi (art. 8a § 1 k.k.w.), chyba że ustawa stanowi inaczej.

Na mocy art. 8a § 2 „Korespondencja skazanego pozbawionego wolności z obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem lub radcą prawnym nie podlega cenzurze, nadzorowi oraz zatrzymaniu i powinna być bezzwłocznie przekazywana do adresata. Przepisy art. 73 § 3 i 4 oraz art. 225 § 3 Kodeksu postępowania karnego stosuje się”.

Ponadto art. 8a w § 3 doprecyzowuje, że przepis § 2 zdanie pierwsze stosuje się odpowiednio do korespondencji skazanego pozbawionego wolności prowadzonej z organami ścigania, wymiaru sprawiedliwości i innymi organami państwowymi, organami samorządu terytorialnego, Rzecznikiem Praw Obywatelskich, Rzecznikiem Praw Dziecka, organami powołanymi na podstawie ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych dotyczących ochrony praw człowieka oraz przedstawicielem niebędącym adwokatem ani radcą prawnym, który został zaaprobowany przez Przewodniczącego Izby Europejskiego Trybunału Praw Człowieka do reprezentowania skazanego przed tym Trybunałem.

Na podstawie art. 8b § 1 k.k.w. „Rzecznik Praw Obywatelskich lub osoba przez niego upoważniona ma prawo wstępu w każdym czasie, bez ograniczeń, do zakładów karnych, aresztów śledczych i innych miejsc, w których przebywają osoby pozbawione wolności, oraz poruszania się po ich terenie, przeglądania dokumentów i żądania wyjaśnień od administracji tych jednostek, a także do przeprowadzania podczas nieobecności innych osób rozmów z osobami pozbawionymi wolności oraz badania ich wniosków, skarg i próśb”.

INFORMACJE DODATKOWE:

Kontakty skazanego ze światem zewnętrznym utrzymywane są m.in. dzięki wymianie korespondencji oraz rozmowom telefonicznym. Generalna zasada stanowi, że korespondencja skazanego podlega cenzurze i nadzorowi, chyba że ustawa stanowi inaczej. Cenzura nie jest dopuszczalna nie tylko z uwagi na okoliczności wprost wynikające z ustawy, ale również w sytuacji, gdy ustawa nie zawiera regulacji w tym zakresie¹.

Warto również wspomnieć, że Europejskie Reguły Więzienne w regule 23.4 wskazują, że konsultacje oraz inna komunikacja, w tym korespondencja na tematy prawne pomiędzy więźniami a ich obrońcami, jest poufna. Stosowanie cenzury korespondencji uzależnione jest

¹ K. Postulski „Kodeks karny wykonawczy. Komentarz.”, str. 583, Warszawa 2017.

od typu zakładu karnego, w którym skazany odbywa karę. W zakładzie karnym typu zamkniętego korespondencja podlega cenzurze, z wyłączeniem korespondencji podlegającej jedynie nadzorowi, wskazanej w art. 8 § 3 k.k.w. oraz art. 102 pkt 11 k.k.w.

Reguła 24.2 Europejskich Reguł Więziennych wskazuje, że komunikacja i wizyty mogą być poddane ograniczeniom i monitoringowi potrzebnym dla kontynuacji śledztwa, utrzymania porządku i bezpieczeństwa, zapobiegania przestępstwom karnym oraz ochrony ofiar przestępstwa, jednak takie ograniczenia, włączając w to określone ograniczenia wprowadzone przez władze sądowe, będą jednak przewidywać dopuszczalny minimalny kontakt.

Niezwykle istotne znaczenie ma możliwość wykonywania rozmów telefonicznych. Przepis art. 105b k.k.w. dotyczy kwestii dostępu do telefonu – skazany ma bowiem prawo korzystać z samoinkasującego aparatu telefonicznego na własny koszt lub na koszt rozmówcy. Ponadto, zgodnie z § 2 tego artykułu, w uzasadnionych wypadkach dyrektor zakładu karnego może zezwolić skazanemu na skorzystanie z innego aparatu na koszt rozmówcy lub skazanego, a jeżeli skazany nie posiada środków pieniężnych, na koszt zakładu karnego. Przez pojęcie „innego aparatu” należy rozumieć aparat komórkowy lub aparat stacjonarny zakładu karnego².

Podobnie jak w przypadku widzeń oraz korespondencji, w zakładzie typu zamkniętego rozmowy telefoniczne podlegają kontroli administracyjnej zakładu, w zakładzie typu półotwartego rozmowy telefoniczne mogą podlegać wskazanej kontroli, a w zakładach typu otwartego mogą być one wyłączone spod kontroli. Trzeba podkreślić, że ww. kontrola polega na zapoznaniu się z treścią rozmowy oraz możliwość jej przerwania lub nagrania (art. 242 § 10 k.k.w.).

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności (Dz. U. poz. 2231) w § 24 stanowi, że skazany może skorzystać z samoinkasującego aparatu telefonicznego jeden raz w ciągu dnia. W uzasadnionych przypadkach dyrektor może zezwolić skazanemu na przeprowadzenie dodatkowej rozmowy. W porządku wewnętrznym zakładu karnego typu półotwartego lub otwartego można określić większą częstotliwość korzystania przez skazanego z samoinkasującego aparatu telefonicznego.

„Wynikające z Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku w dniu

² Agata Hulak „Kontakty skazanych ze światem zewnętrznym jako element procesu społecznej readaptacji”.

18 grudnia 2002 r. gwarancje niezależnego wykonywania mandatu przez krajowy mechanizm prewencji znalazły swój wyraz (...) w prawie krajowym. Z art. 8b § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy wynika bowiem, że Rzecznik Praw Obywatelskich lub osoba przez niego upoważniona ma prawo wstępu w każdym czasie, bez ograniczeń, do zakładów karnych, aresztów śledczych i innych miejsc, w których przebywają osoby pozbawione wolności, oraz poruszania się po ich terenie, przeglądania dokumentów i żądania wyjaśnień od administracji tych jednostek, a także do przeprowadzania podczas nieobecności innych osób rozmów z osobami pozbawionymi wolności oraz badania ich wniosków, skarg i prośb. Również art. 13 ust. 1a pkt 2 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich stanowi, że Rzecznik ma prawo odbywać spotkania z osobami pozbawionymi wolności, bez obecności innych osób, a także z innymi osobami, co do których uzna, że mogą one dostarczyć informacji”³.

UWAGI DODATKOWE:

Postulat przedstawiony w petycji opiera się na błędnym rozpoznaniu aktualnego stanu prawnego. Skazany ma prawo do odbywania rozmów telefonicznych z Rzecznikiem Praw Obywatelskich, nie są one zakazane, co zostało podniesione w petycji.

W zależności od typu zakładu karnego rozmowy telefoniczne mogą podlegać kontroli lub nie. Osoba skazana pozbawiona wolności ma możliwość spotkań osobistych z Rzecznikiem Praw Obywatelskich lub jego przedstawicielem bez udziału osób trzecich, zgodnie z art. 8b k.k.w.

OPRACOWAŁA

Gabriela Kopania

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz

³ S. Trociuk, *RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH JAKO KRAJOWY MECHANIZM PREWENCJI* [w:] *Państwo prawa i prawo karne. Księga jubileuszowa Profesora Andrzeja Zolla, tom I*, red. P. Kardas, T. Sroka, W. Wróbel, Warszawa 2012.